

Галина Саган
ORCID iD 0000-0001-8301-849X
Анастасія Трофимченко
ORCID iD 0000-0001-6260-7076

УДК 37.014:94(519)“19”
DOI: 10.28925/2524-0757.2020.2.8

УСПІХИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В РЕСПУБЛІЦІ КОРЕЯ: ІСТОРИЧНІ ЧИННИКИ СУЧАСНОГО РЕФОРМУВАННЯ

У статті здійснено аналіз історичних подій, передусім ХХ ст., що уможливили сучасні зміни в шкільній освіті Республіки Корея. Показано, як попри складну ситуацію, що склалася на Корейському півострові до кінця Другої світової війни, південні корейці за сприяння Американської Військової Адміністрації зуміли подолати усі негативні залишки колоніального періоду й виробити чітку траєкторію реформування освітньої системи. Також продемонстровано, що освіту в Південній Кореї визначено як пріоритетний чинник успішного державного розвитку і безпеки країни загалом. Презентовано основні сучасні досягнення шкільництва Республіки Корея.

Ключові слова: шкільна освіта, освітні реформи, освіта в Республіці Корея.

**Sagan Galyna,
Trofymchenko Anastasia**

SUCCESSES OF SCHOOL EDUCATION IN THE REPUBLIC OF KOREA: HISTORICAL FACTORS OF MODERN REFORM

The article analyses the historical events, mainly the twentieth century, which influenced the current changes in school education in the Republic of Korea. It is shown how, despite the difficult situation that existed on the Korean Peninsula until the end of World War II, the South Koreans managed to overcome all the negative influences of the colonizers and develop a clear trajectory of reforming the education system. It has also been demonstrated that education in South Korea has been identified as a priority factor in the country's successful state development and security in general.

At the moment, our state is looking for quality ways to reform education. Sharp discussions “for” and “against” on various issues in the country is actual nowadays. In this regard, we are very interested in the experience of the Republic of Korea, which, we hope, will help us to make a successful leap in the development of Ukraine in all directions. It is clear that blindly following someone's path is not a guarantee that we will achieve the expected results. In fact, the experience of the East Asian country, which professes other values in many socio-cultural aspects, cannot be one hundred percent implemented on the basis of Ukraine. At the same time, the clear approach of the Republic of Korea to the values of general civilization is worth doing as South Korea once did. The point is that Koreans regarded school education as an important factor in national security and the country's successful development and acted accordingly. In our opinion, only such a position will allow Ukraine to make qualitative changes in society.

Key words: school education, educational reforms, education in the Republic of Korea.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020

© Саган Г., Трофимченко А., 2020

Успішний розвиток країни майже завжди завдячує ефективно організованій системі освіти. Для цього освіта вимагає регулярного реформування та впровадження інновацій. Інші країни намагаються вивчати і використовувати такий досвід. З-поміж інших вражають результатами країни Східної Азії. Звернемо увагу на одну з країн регіону — Республіку Корея.

Історичне минуле Кореї засвідчує уважне ставлення до освіти з давніх часів. Нині це одна із світових лідерів у галузі нанотехнологій,

взірець стійкого розвитку інноваційної економіки, має у своєму розпорядженні найпрацьовитішу націю у світі, це країна, яка принципово не спілкується японською (мовою колишнього колонізатора), а її громадяни не купують популярні японські авто. Корея — це батьківщина Hyundai, Samsung, Kia та LG, це економічне диво, що сталося практично за одне покоління. Держава на повоєнній розрусі за рекордно малий термін побудувала потужну економіку та стала дванадцятю серед найбільших за обсягом ВВП країн світу (Доскоч В., 2009).

Питанням південнокорейської освіти приділено надзвичайно мало уваги в дослідженнях українських і зарубіжних науковців. Здебільшого проблеми освіти опосередковано розглядаються в низці робіт, присвячених державному й культурному будівництву або політичному розвитку Республіки Корея. До кінця 1980-х рр. дослідження радянських авторів ґрунтувалися на ідеологічних положеннях марксистсько-ленінської теорії, що ускладнювало завдання об'єктивного наукового аналізу. Праці дослідників 1990-х — 2010-х рр. — К.В. Асмолова (Асмолова К.В., 2003. С. 249–283), С.О. Курбанов (Курбанов С.О., 2009. С. 263–265), В.М. Тихонов, Кан Мангиль (Тихонов В.М., Кан Мангиль, 2011), В.Г. Пак (Пак В.Г., 2004. С. 120–130) та ін. — стали основою пострадянської школи кореезнавців.

Зарубіжна англомова історіографія також не приділяє належної уваги освіті, обмежуючись твердженням про те, що вона відіграє важливу роль в політичній культурі сучасного корейського суспільства. Більшість європейських і американських авторів — Дж. Коттон (Дж. Коттон, 1989. С. 24–259), Дж. Хелгесен (Дж. Хелгесен, 1998. 322 с.) та ін. — віддає перевагу «більш суттєвій проблемі» політичної модернізації країни.

Таким чином, основні матеріали для дослідження було взято з джерел офіційного сайту Бюро статистики, де розміщено відомості про чисельність населення, державні витрати на освіту, індекс грамотності тощо (Бюро статистики) та інших ресурсів, що містять статистичні дані про освіту, наприклад, Education at a Glance: OECD Indicators, яке є авторитетним джерелом точної та релевантної інформації про стан світової освіти.

Мета статті полягає в тому, аби показати, як суспільно-політичні події ХХ ст. вплинули на прагнення Південної Кореї створити успішну середню школу як основу для подальшого професійного зростання її громадян та країни загалом.

Реформи, які дають нині одні з найкращих результатів у світі, не були зроблені на пустому місці. Корейці мають тривалу історію шкільної освіти та освіти загалом. Звернемося до не таких давніх часів, кінця ХІХ ст., коли в Кореї почали масово створювати школи, подібні до сучасних (Education in Korea — Life in Korea December). За цю роботу взявся уряд, громадськість та іноземні місіонери. Освіта ХІХ ст. розпочалася зі створення Гунхаків Дунгунхак та Юкюнгонгвон. Дунгунхак служив урядовою установою, що відповідала за звичайні справи і дипломатію Чосону¹, створені для вивчення іноземної мови, а Юкюнгонгвон була престижною аристократичною публічною школою для янбанців (дві

категорії дворянства (служивих людей) — цивільних (мунбан) і військових (мубай) чиновників). Школи, створені в цей період, поділялися на два типи: християнські та цивільні. У 1894 р., паралельно з реформою Габо², було змінено освітню політику. Гвагео³ був замінений інститутом Ханмутук⁴. У липні 1894 р. було створено спеціалізовані школи, а учнів призначали на розсуд Ханмутук. У липні того ж року опублікували публічне звернення до школярів, що наголошувало про нагальну потребу в обдарованій молоді, створенні початкових та викладацьких шкіл у Сеулі. У квітні 1895 р. в Кореї ухвалили перший шкільний закон, за яким уряд запровадив контроль за системою підготовки вчителів для школи (Курбанов С.О., 2009. С. 260). Подальші зміни в освітній сфері були перервані втратою незалежності.

У роки японської окупації (1910–1945 рр.) політика щодо шкільної освіти базувалася на освітніх нормах, які існували в Японії. Японська колоніальна політика відрізнялася від політики західних держав. Західна колоніальна політика полягала передусім у тому, щоб використовувати колонії для збагачення їхніх метрополій, а Японія намагалася скасувати національну свідомість та національну культуру колоніального народу й інтегрувати його до імперського простору. З цією метою Японія ефективно використовувала освіту і, відповідно до часу й мети, перешкоджала просуванню національної свідомості шляхом придушення освітніх можливостей, а також використовувала двосторонню освітянську політику для виховання японської імперської свідомості шляхом розширення японських освітніх можливостей.

Генерал-губернатор Кореї 8 травня 1911 р. наказав ухвалити Перший декрет про освіту й почав поширювати типову політику колоніальної освіти (Перший Указ про освіту (제1차 조선교육령)). Указ про освіту в Чосоні був ухвалений на основі «Рескрипту про освіту», сповненого освітнім духом японського милітаризму. З цієї причини основною метою освіти було виховання адекватних людей для Японії. Крім того, щоб досягти своєї мети, освіта в Чосоні була обмежена загальною та професійною гілками, не передбачалося жодних положень про вищу освіту.

Указ про освіту в Чосоні запровадив дискримінаційну академічну систему для навчання корейців та японців окремо. За часткою населення кількість

² Габо — серія реформ, здійснених у Корейській імперії з 27 липня 1894 до серпня 1895 р., за правління імператора Коджона з династії Чосон.

³ Гвагео — національні іспити цивільної служби в часи Корьо і Чосон.

⁴ Ханмутук — центральний адміністративний департамент, відповідальний за управління домашньою освітою та шкільними справами під час першої реформи Гао 1894 р.

¹ Чосон — корейська держава, що існувала з 1392 до 1897 року.

японських шкіл на Корейському півострові була значно більшою, ніж кількість корейських шкіл. У 1919 р. на корейській території проживало понад 17 мільйонів корейців, на них припадало лише 484 звичайні школи, у яких навчалося 84 000 учнів. З іншого боку, на Корейському півострові проживало лише 330 000 японців, але для японців відкрили 393 початкові школи, а відвідувало їх понад 42 000 учнів (한국현대사, 제4장 제1절, 창작과 비평사). Ці факти засвідчують несправедливість у питанні отримання освіти корейцями за часів японської окупації.

У 1937 р., після початку японсько-китайської війни, з'явився наказ про заборону вживання корейської мови в державних установах. Неписемні корейці мали користуватися послугами перекладача. З 1938 р. було припинено викладання корейської мови в школах. З того часу японська мова стала називатися «рідною мовою». Для боротьби з вживанням корейської мови в школах японські вчителі ввели систему покарань і премій. В окремих школах усім учням видавалися особливі талони, по десять на тиждень. Якщо хтось з учнів говорив у школі корейською, кожен мав право забрати у порушника талон. Наприкінці тижня відбувалася перевірка. Якщо учень мав менше десяти талонів, йому належало покарання, наприклад, удари палицею по руках. Якщо більше — учень отримував подарунки у вигляді олівців, зошитів тощо. Коли мав десять талонів, то йому було гарантоване «спокійне життя». Були випадки, коли за вживання корейської мови могли брати грошові штрафи (Курбанов С.О., 2009. С. 263–265).

З другої половини 1930-х років японська адміністрація стала активно впроваджувати в Кореї японську національну релігію синто, на чолі якої стояв японський Імператор. В усіх корейських навчальних закладах школярів і студентів насильно змушували поклонятися божествам синто, в корейських житлових будинках господарів зобов'язували вивішувати табличку духу легендарної засновниці японської нації, богині сонця Аматерасу. Згодом, з 1942 р. в корейських школах ввели обов'язкове військово-навчання, а з 1943 р. (як і в Японії) в армію мобілізували учнів шкіл. Корейцями комплектувалися сухопутні війська і флот. Всього за роки двох воєн в японській армії відслужило 360 тис. корейців.

Після поразки Японської імперії в Другій світовій війні завершився період японської окупації Кореї. Союзники по антигітлерівській коаліції розділили Корею на радянську (на північ від 38-ї паралелі) та американську (на південь від тієї ж паралелі) зони відповідальності. Американська Військова Адміністрація (АВА) в Південній Кореї почала суттєво реформувати шкільну освіту. Зміни насамперед були спрямовані на ліквідацію японської колоніальної

політики й створення нової освітньої філософії (교육 (Освіта)). Загалом освітня реформа військового уряду США вважається найпотужнішою в корейській історії та досі має великий вплив на освіту в Кореї. В Північній Кореї освітня політика формувалася за радянськими стандартами, і після утворення 9 вересня 1948 р. Корейської Народно-Демократичної Республіки на чолі з Кім Ір Сенгом комуністична ідеологія стала основою всіх сфер життя північних корейців і залишається такою й до нині.

На Півдні АВА взяла на себе керівництво Освітнім управлінням (Ханмугук), створеним при японському генерал-губернаторстві, і перетворила його в Міністерство освіти (Мунгьобу). У вересні 1945 р. адміністрація видала накази про відкриття початкових (24 вересня) і середніх (28 вересня) шкіл. У листопаді 1945 р. створили Консультативну раду з освіти (Кьоюк сімийхве). Її очолив відомим журналіст та історик Ан Джехоном. Рада головним завданням освіти проголосила «виховання досконалого і патріотичного громадянина національної держави відповідно до ідеалів принесення широкої користі всім людям світу (хоньік Інга), закладених в ідеях засновника корейської нації Тангуна». (Тихонов В.М., 2011. С. 374).

Також Консультативна рада з освіти ліквідувала створену японцями систему елементарних і тимчасових сільських навчальних закладів і створила нову, що передбачала 6 років навчання в початковій школі (куїмін хаккьо), 6 років — в середній школі (чундин хаккьо) і 4 роки — в університеті. Середня школа була поділена на два трирічні ступені: середню школу початкового ступеня (чхогип чунхаккьо) і середню школу вищого ступеня (когип чунхаккьо). Таким чином було запроваджено типову американську освітню систему: 6–3–3–4. Американські військові також намагалися усунути розрив між багатими та бідними школами, проводили масштабну підготовку та перепідготовку вчителів, скасовували підручники часів колоніального періоду та писали нові.

Також АВА подбала про децентралізацію управління шкіл. З цієї метою у серпні 1948 року почали створювати районні ради з освіти (Кьоюк кухве сольчхі помнен) для керівництва школами на місцях. Проте не всі плани і наміри вдалося реалізувати американській адміністрації. Зокрема, не запровадили безкоштовну обов'язкову освіту, але кількість навчальних закладів і учнів суттєво зросла. На серпень 1945 р. на території Південної Кореї працювало 2834 елементарні школи, де навчалося 1 366 024 учні. Три роки по тому кількість шкіл становила вже 3443, а кількість учнів у них зросла до 2 426 115. За цей же період кількість середніх шкіл збільшилася з 165 до 564, а число учнів — з 133 857 до 756 700 осіб. (Тихонов В.М., 2011. С. 375).

Упродовж 1950–1953 рр. у Кореї тривала громадянська війна, до якої долучилися війська США, СРСР та Китаю. Три рази фронт проходив вздовж всієї країни. Єдиним виходом врегулювання складної ситуації на той час було підписання договору про примирення. Проте документ, який би формально завершив війну, не підписано й донині. На сьогодні Південна Корея продовжує перебувати у військовому стані. Перехід від колоніального минулого й наслідків трирічної війни до демократії відбувався непросто. Ситуацію ускладнювали не лише кількість загиблих і післявоєнна розруха. Фактично вся промисловість або була зруйнована, або ж залишилася на півночі країни — в КНДР.

Після громадянської війни Південну Корею підтримав увесь західний цивілізований світ. Країні надали ресурси, політичну й військову підтримку для подальшого розвитку. Проте тут варто віддати належне самим корейцям, які дуже вміло скористалися допомогою. Основний акцент вони зробили на свій головний ресурс — людський потенціал, на неймовірну працьовитість корейців. Самовідданість, дисциплінованість і відповідальність кожного громадянина стала поштовхом для розвитку економіки.

Чи можна досягти усього цього без правильного виховання та навчання? як виховують і навчають дітей, перетворюючи їх в успішних громадян? — ці питання турбують усіх, хто хоче зробити свою країну успішною. За даними Організації економічного партнерства і розвитку ОЕСР (Організація Економічного Співробітництва та Розвитку), Корея знаходиться на першому місці за часткою молодих людей (понад 90 %), котрі мають середню освіту, і є лідером у невеликій групі країн, до якої входять Норвегія та Японія. Якщо порівняти два покоління, — тих, хто зараз у віковій групі від 25 до 34 років, і тих, хто віком від 45 до 54 років, то в старшій групі Південна Корея є значно нижчою від західноєвропейських країн. У молодшій групі вона зараз має найвищі досягнення у світі, 97 % населення отримали базову середню освіту. Що стосується частки населення, котре вступає до вищих навчальних закладів, південні корейці мали схожий стрибок вгору (Chakrabarti R., 2013).

Результати учнів Південної Кореї на іспитах PISA (*Programme for International Student Assessment* — Міжнародний іспит) є також сенсаційними. За останніми результатами Південна Корея посіла друге місце у читанні (відразу після Шанхаю, Китай), четверте — у математиці та шосте — у науці.

Як й у Фінляндії, школи Південної Кореї ще зовсім недавно не були у світових лідерах. У 1950-х роках, після корейської війни, 78 % корейців були неписьменними. У 1970 році дохід на душу населення в Південній Кореї становив

200 доларів. І так само, як у Фінляндії, освіта вважалася найкращим способом витягти дитину з несприятливого оточення та бідності. Південна Корея відповідально поставилася до викликів, які стояли перед нею. Держава відремонтувала школи й взяла на себе обов'язок створити систему рівних можливостей для всіх дітей, незалежно від статку родини. Так само свого часу зробила Фінляндія. Таким чином, нове і головне в освіті Кореї полягало у тому, щоб усі діти, незалежно від того, де вони мешкали та скільки грошей мали, отримали доступ до чудової початкової освіти, знову ж таки, як у Фінляндії. Але на цьому схожість закінчується.

У фінських учнів мало домашніх завдань, короткі навчальні дні та багато вільного часу для ігор (Головіна О., 2019). Учні Південної Кореї навчаються без зупинок. Вони витрачають зусиль на освіту більше, ніж діти в будь-якій іншій країні світу. Також у Південній Кореї освіта регулярно супроводжується контролем і перевіркою. Існує серйозний вступний іспит до середньої школи чи коледжу. Дітей з трьох-чотирьох років починають наполегливо готувати до школи. Загалом, побутує думка, що школи Південної Кореї занадто інтенсивні, а тиск на дітей надмірно сильний.

Освіта в Кореї відіграє ключову роль протягом усього життя. Все, від соціального статусу до перспективи одруження, роботи, визначається тим, де людина навчалася. Батьків так само оцінюють на підставі того, до яких університетів потрапляють їхні діти. Тому зрозуміло, чому батьки й діти дуже вмотивовані, коли справа стосується школи. Без зайвих роздумів батьки дітей витрачають на освіту більше 15 % свого доходу, це більше, ніж у будь-якій іншій країні. Також більшість батьків відправляє своїх дітей до додаткових приватних шкіл після навчального дня. У Південній Кореї налічується близько 100 000 хагвонів (приватні школи), їх відвідує приблизно три чверті дітей (Chakrabarti R., 2013).

Багатьох експертів дивує ставлення до роботи південнокорейських вчителів, котрі надзвичайно віддані своїй роботі. Вони багато працюють і докладають величезних зусиль для навчання та виховання дітей. Держава і суспільство зі свого боку винагороджують їх за це. Вчителі в Південній Кореї користуються високим соціальним статусом, аби в їхніх учнів були високі результати. Викладання — це добре оплачувана робота в Кореї. Вчителі загальноосвітніх шкіл можуть розраховувати на початкову зарплату близько 28 000 доларів США на рік, з можливістю заробити понад 78 000 доларів США до кінця своєї кар'єри (South Korea: Teacher and Principal Quality). Сьогодні фах вчителя користується найбільшим попитом серед молодих корейців. Утім, стати вчителем непросто. Лише 5 % молодих

спеціалістів беруть на програму підготовки вчителів початкової школи. Також вчителі майже не залишають (1 %) викладацьку діяльність.

Міністерство освіти Кореї докладає багато зусиль, аби всі школи країни були успішними. У 2008 році Міністерство здійснило кілька змін у законодавстві, що мали на меті зменшити розрив між дітьми в міських школах з високим рівнем успішності та сільськими школами з низьким рівнем успішності. З цією метою було виділено фінансову підтримку всім учням середньої школи, а в сільській місцевості ще й відкривали нові школи, аби зробити освіту в селі доступною (South Korea's education success).

Південна Корея має високі показники, коли мова заходить про використання сучасних технологій у шкільній освіті. Наприклад, у 2009 році вони пройшли тест на цифрову грамотність PISA, що засвідчив високу комп'ютерну обізнаність учнів. У кожній школі Південної Кореї є високошвидкісний Інтернет, а з 2015 року ці заклади перейшли на 100 % цифрові технології та мають усі підручники, доступні з комп'ютера, планшета чи телефону. Також нещодавно Міністерство створило систему домашнього навчання з кібер-програмою — онлайн-програмою, призначеною допомогти дітям у навчанні після школи.

У південнокорейських школах діти часто здають тести й до них ставляться дуже відповідально. Життя в країні фактично зупиняється під час щорічного вступного іспиту до коледжу. У ці дні офіси відкриваються після завершення тестів, літакам заборонено літати над місцями випробувань, а батьки та бабусі з дідусями моляться, поки їхні діти складають іспити. Наприкінці середньої школи учні здають великий іспит, за результатами якого вступають у коледжі.

Отже, на прикладі Республіки Корея ми бачимо відповідальне ставлення до освітньої політики і, як результат, високі успіхи. До цього країна прийшла шляхом тривалих і наполегливих змін. Нині це високорозвинена, комп'ютеризована, постіндустріальна держава, і цим вона завдячує успішній освіті. Зміни в освітній системі Республіки Корея, які активно розпочалися відразу після Другої світової війни, переконливо доводять, що освіта — це комплексний процес, який насамперед повинен базуватися на національних інтересах. У постколоніальний період Корея ліквідувала в системі освіти все, що нагадувало про японське панування: повністю заборонили використання японської мови (в усній та друкованій формі), переписали підручники, провели тотальну перепідготовку вчителів. Держава доклала усіх зусиль, аби підняти статус вчителів. Нині відданість професії та професійна наполегливість південнокорейських вчителів вважається найвищою у світі.

На сьогодні Україна шукає якісні шляхи реформування освіти. Гострі дискусії «за» та «проти» з приводу різних питань в країні тривають й нині. Тому величезний інтерес становить досвід Республіки Корея, що, маємо надію, стане в нагоді. До шкільної освіти корейці поставилися як до важливого фактору державної безпеки та успішного розвитку країни. На підставі такого концептуального підходу здійснювалися всі освітні реформи. Зрозуміло, що досвід країни Східної Азії, яка сповідує у багатьох соціально-культурних аспектах інші цінності, не може бути на сто відсотків імплементаційним в Україні. Водночас результативний підхід Республіки Кореї до загальних цивілізаційних цінностей вартий ґрунтовного аналізу.

ДЖЕРЕЛА

1. Асмолов К.В. Социально-психологические изменения в современном южнокорейском обществе. *Вестник Центра корейского языка и культуры*, 2003. Вып. 5–6. С. 249–283.
2. Бюро статистики. URL : <https://knoema.ru/atlas/Южная-Корея/topics/Образование>.
3. Головіна О. Фінський досвід освіти. Як і навіщо учні у Фінляндії оцінюють себе. *Нова українська школа*, 2019. URL : <https://nus.org.ua/articles/finskyj-dosvid-osvity-yak-i-navishho-uchni-u-finlyandi-otsinyuyut-sebe/>.
4. Доскоч В. Південна Корея: економічне диво за одне покоління. *Інститут Просвіти*, 2019. URL: <https://iprosvita.com/pivden-na-koreia-ekonomichne-dyvo-za-odne-pokolinnia/>.
5. Курбанов С.О. История Кореи: с древности до начала XXI в. СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2009. 680 с.
6. Організація Економічного Співробітництва та Розвитку. UNIC, 2017. URL : <https://unic.org.ua/partners/4/>.
7. Пак В.Г. Некоторые черты системы образования в Республике Корея. *ПДВ*, 2004. № 2. С. 120–130.
8. Перший Указ про освіту (제1차 조선교육령), ухвалений 23 серпня 1911 р. URL : https://ko.wikipedia.org/wiki/제1차_조선교육령
9. Тихонов В.М., Кан Мангиль. История Кореи. В 2 тт. Т. II. Двадцатый век. Москва. 2011. 499 с.
10. 한국현대사, 제4장 제1절, 창작과 비평사 교육 (Освіта). URL : http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Index?contents_id=E0005524.
11. Chakrabarti R. South Korea's Schools: Long Days, High Results. BBC News. 2013. URL : <https://www.bbc.com/news/education-25187993>.
12. Cotton J. From Authoritarianism to Democracy in South Korea. *Political Studies*, 1989. № 37. P. 244–259.

13. Education in Korea — Life in Korea December. URL : lifeinkorea.com/information/education.cfm.
14. Helgesen G. Democracy and Authority in Korea: The Cultural Dimension in Korean Politics. N.Y. : St. Martin's Pr, 1998. 322 p.
15. South Korea: Teacher and Principal Quality. NCEE, 2019. URL : <https://ncee.org/what-we-do/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-teacher-and-principal-quality/>.
16. South Korea's Education Success. BBC News. 2005. URL : http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/education/4240668.stm.

REFERENCES

1. Asmolov, K. V. (2003). Socialno-psihologicheskie izmeneniia v sovremennom yuzhnokoreiskom obshchestve. *Vestnik Tsentra koreiskogo yazyka i kultury*, 5–6, 249–283 [in Russian].
2. Biuro statistiki [in Russian].
<https://knoema.ru/atlas/Южная-Корея/topics/Образование>
3. Chakrabarti, R. (2013). South Korea's Schools: Long Days, High Results. *BBC News*.
<https://www.bbc.com/news/education-25187993>
4. Cotton, J. (1989). From Authoritarianism to Democracy in South Korea. *Political Studies*, 37, 244–259.
5. Education in Korea — Life in Korea December.
lifeinkorea.com/information/education.cfm
6. Doskoch, V. (2019). Pivdenna Koreia: ekonomichne dyvo za odne pokolinnia *Instytut Prosvity* [in Ukrainian].
<https://iprosvita.com/pivdenna-koreia-ekonomichne-dyvo-za-odne-pokolinnia/>
7. Helgesen, G. (1998). Democracy and Authority in Korea: The Cultural Dimension in Korean Politics. N.Y.: St. Martin's Pr [in English].
8. Holovina, O. (2019). Finskyi dosvid osvity. Yak i navishcho uchni u Finliandii otsiniuiut sebe. *Nova ukrainska shkola* [in Ukrainian].
<https://nus.org.ua/articles/finskyj-dosvid-osvity-yak-i-navishho-uchni-u-finlyandiyi-otsinyuyut-sebe/>
9. Kurbanov, S. O. (2009). *Istoriia Korei: s drevnosti do nachala XXI v.* Sankt-Peterburg [in Russian].
10. Orhanizatsiia Ekonomichnoho Spivrobitnytstva ta Rozvytku. (2017). *UNIC* [in Ukrainian].
<https://unic.org.ua/partners/4/>
11. Pak, V. G. (2004). Nekotoryie cherty sistemy obrazovaniia v Respublike Koreia. *PDV*, 2, 120–130 [in Russian].
12. Pershyi Ukaz pro osvitu (제1차 조선교육령), ukhvalenyi 23 serpnia 1911 r. [in Korean].
https://ko.wikipedia.org/wiki/제1차_조선교육령
13. Tikhonov, V. M., Kan, Mangil (2011). *Istoriya Korei*. V. II. Dvadtsatyi vek, Moskva [in Russian].
14. 한국현대사, 제4장 제1절, 창작과 비평사 교육 (Osvita). [in Korean].
http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Index?contents_id=E0005524
15. South Korea: Teacher and Principal Quality (2019). *NCEE*.
<https://ncee.org/what-we-do/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-teacher-and-principal-quality/>
16. South Korea's Education Success. (2005). *BBC News*.
http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/education/4240668.stm

Дата надходження статті до редакції: 01.10.2020.